

Mark- och miljödomstolen
Växjö tingsrätt
Box 81
351 03 Växjö

Yttrande gällande Vellinge kommuns ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för uppförande av översvämningsskydd i Höllviken, Ljunghusen, Skanör och Falsterbo, Vellinge kommun

Mål nr: M3258-18.

Falsterbonäsets Naturvårdsförening (FNF) har deltagit i samråd och tagit del av Vellinge kommuns ansökan om tillstånd för anläggande av översvämningsskydd på Falsterbonäset. Nedan följer våra synpunkter.

Övergripande

Vi anser det positivt att Vellinge kommun tar riskerna med framtida förhöjda havsnivåer och tillfälliga högvatten på allvar.

Dock anser vi det som mindre positivt att Vellinge kommun strävar efter att översvämningsskyddet skall byggas så billigt och rationellt som möjligt och med fokus att vara smidigt att upphandla. Vi menar att detta inte kan vara huvudfokus. Det bör istället vara att skapa ett översvämningsskydd som med alla möjliga medel minimerar skadeverkningarna på befintliga natur- och kulturmiljövärden, även om dessa lösningarna inte är de billigaste eller mest rationella.

Vellinge kommun har tydligt markerat att besöksnäringen är viktig för kommunen och Näset. Dessutom har enkäter visat att fler än 8 av 10 kommuninnevånare bosatt sig i Vellinge kommun just på grund av de höga naturvärdena. Då bör man inte med olika metoder bygga bort landskapsbild och genuinitet mer än nödvändigt för att spara på kostnader. Besökare såväl som kommuninvånare skall under kommande generationer kunna uppleva naturvärdena och det kulturhistoriska landskapet i så hög grad som möjligt. Därför borde det vara av högsta prioritet för kommunen att översvämningsskydden i så ringa grad som möjligt framträder som främmande element i landskap och bebyggelse. Detta också med tanke på att arbetena kommer att pågå under längre tid med de för risk mest utsatta sträckorna först, vilket borde ge tid för eftertanke och minska behovet av snabba billiga åtgärder.

Även med försiktighet och varsamhet kommer utbyggnaden av översvämningsskydd runt Falsterbohalvön att innebära en stor påverkan på befintliga natur- och kulturmiljövärden. Därför anser FNF att det är yttersta vikt att man i så stor utsträckning som möjligt använder befintliga klitter, vägar, järnvägsbankar och tångvallar som en del av översvämningsskyddet.

Vi anser vidare att det är viktigt att bygga översvämningsskyddet i etapper så det inte byggs mer eller tidigare än absolut nödvändigt. Bilaga B7 "Skyddets aktiverande händelse" visar de svaga punkterna idag. Norra Skanör är t ex en sådan plats. Samtidigt kan man utläsa att skyddet längs de gula markeringarna, tex i västra delen av Skanörs Ljung och längs den fornminnesskyddade tångvallen i södra Falsterbo ut mot Flommens naturreservat egentligen inte behövs fullt ut förrän år 2065 för att stå emot ett eventuellt 100-årsvatten. Då dessa och andra sträckningar påverkar kulturmiljön på ett mycket negativt sätt föreslår vi att man helt enkelt delar upp byggnationen vart efter den kommer att behövas. Då bygger man inte tidigare än nödvändigt och sparar såväl natur- och kulturmiljö som pengar (då man kan skjuta byggnation flera decennier i framtiden). Samtidigt kommer man då också ha en klarare bild av hur havsnivåer verkligen förändrats och hur väder och vind kommer att påverka havsnivåerna i Östersjön och Öresund.

Vi vill också betona att det är viktigt att inför arbeten med översvämningsskydden tydligt ringa in och märka ut eventuella rödlistade arter så att de inte skadas under byggnationen.

Nedan följer synpunkter på de olika varianterna av översvämningsskydd.

Partier med befintliga klitter

Vi föreslår att kommunen vidare utreder huruvida det kan behövas inbyggda hårda skydd i partier med klitter som inte stör de naturliga kustprocesserna. Borde man t ex förstärka dynerna med korgar med sten - gabioner - som hindrar havet från att bryta sig genom (gjort på 60-talet i Ängelholm)?

Detta kan användas i kombination med strandfodring, dvs återinföra sand i systemet (på revlar i havet eller på själva stranden) så man får ett självläkande system. Vid stormar tar vågorna med sig sanden ut i havet, där den bildar en revel som dämpar vågkraften. När vädret lugnat sig transporterar havet tillbaka sanden till stranden igen (källa: Caroline Fredriksson, forskare LTH). I Ängelholm beräknar man att intäkterna från turismen kring stränderna är sju ggr högre än kostnaderna för strandfodringen.

Det behövs i så fall utredas var man kan ta sand till minst skada för vattenlivet. Det förslag att uttag kan ske från Sandflyttan SÖ om Falsterbohalvön som Vellinge kommun och staten fört fram i sina respektive nya havsplaner är direkt olämpligt.

Partier med vallar

I dokumentet Teknisk beskrivning sägs under 6.3 Typsektioner att "vallen skall synas i landskapet" och att detta ger en "ärlig bild av den mänskliga påverkan på landskapet". FNF menar att Vellinge kommun borde sträva efter raka motsatsen, dvs göra sitt yttersta för att vallarna skall påverka den befintliga natur- och kulturmiljö i så liten utsträckning som möjligt.

FNF menar att en flack lutning som beskrivs som tvärsektion 3 som beskrivs i Bilaga B5 Typsektioner genomgående skall väljas då den att skyddets slänter kommer att bidra till att det smälter in i och bättre ansluta till befintlig natur- och kulturmiljö. Undantag kan vara längs väg 100 i Höllviken där tvärsektion 2 kan vara lämpligare.

För att inte få linjära och främmande vallar genom värdefulla kulturhistoriska miljöer föreslår vi att vallarna byggs oregelbundet både vad gäller dragning, höjd och bredd. Vallar utformade med

konstant höjd över medelvattennivån kommer ge intryck av konstgjord inhägnad eller motsvarande. För att i görligaste mån kamouflera dem i landskapet bör de göras oregelbundna och kanske inte ritas med linjal genom landskapet.

Vi föreslår också att de byggs med en avrundad topp bestående av naturmark. Det är direkt olämpligt att drift- och underhållsfordon ska kunna köra på krönet av vallarna eller att gång eller cykelvägar anläggs. Hårdgjorda ytor bör alltid undvikas på toppen av vallarna då grodor och andra smådjur då blir helt oskyddade för t ex rovfåglar när de passerar. Detta gäller dock inte i de fall då det handlar om att bygga på befintliga gc-vägar som t ex gamla banvallen genom Flommens naturreservat eller längs väg 100 i Höllviken där redan befintlig gc-väg existerar vid vallens tilltänkta placering.

Det är också av största vikt att välja så ”rent” fyllnadsmaterial som möjligt så inte främmande fröer och rötter förs in i känsliga skyddade naturområden. Valet av fyllnadsmaterial kan således inte få styras av vad som är tillgängligt eller billigt just för stunden när vallarna skall anläggas.

De befintliga ytskikten i naturen skall bevaras för att när vallarna är färdigbyggda återförsas som ytskikt.

Partier med murar

Vi föreslår att man skapar variation genom att för varje fastighet ändra höjd, färg, material eller form på murarna.

Tångvallar som alternativ del av översvämningsskyddet.

Vi föreslår att kommunen vidare utreder möjligheten att som en del av översvämningsskyddet åter igen börja hävda de befintliga tångvallarna på möjliga sträckor t ex i de södra delarna av Flommens naturreservat. Tångvallarna har varit i hävd i 800–1000 år är med bara 80–90 års uppehåll. Tångvallarna byggdes upp till ca 160 centimeters höjd genom att varva bandtång med torv som bl a skars på Skanörs ljun och Bakdjupsområdet. Dessa stöttades ofta på insidan av en sandvall.

Den sista reparationen av tångvallar genomfördes så sent som på 1930-talet. Tångvallarna utgjorde ett hinder för betesdjuren att ta sig in i vångarna (odlingsområdena) där förr rovor, råg och senare grönsaker speciellt sparris kom att odlas, och in i städerna. Tångvallarna skyddade dessutom mot höga kortvariga vattenstånd på mer än + 100 cm. Tångvallarna på Falsterbohalvön är unika så när som på en plats på Mön. En restaurering av dem höjer således deras värde som turistattraktion.

Att bygga på befintliga tångvallar är den mest lämpliga metoden utifrån ett kulturhistoriskt perspektiv. Vi förordar tångvallar som alternativ till de statiska och enligt FNF för landskapet främmande ingenjörsmässiga vallar som förslås i kommunens ansökan.

Vi föreslår att man omgående inhämtar kunskap om tångvallar och börjar med fullskaletester. Kunskap finns bl a inom FNF och Falsterbonäsets museiförening. Högvattnen kring Falsterbohalvön är normalt sett så kortvariga att tångvallar enligt beprövad konstruktion utan problem skall kunna motstå erosion och vattengenomträngning. Om det mot förmodan visar sig att tångvallarna behöver förhöjd stabilitet för att stå emot tillfälliga högvatten så kan en kärna av något stabilt material stärka deras motståndskraft.

Groddjur

Vid borgruinen norr om Skanörs kyrka förslås att området skall avgränsas med en mur i öster. Vi föreslår att denna avgränsning skall ske med en vall istället. Borgruinen har största leken i området och en vall hindrar inte vandrigen på samma sätt som en mur.

När det gäller vandrigen i södra delen av Flommen har nog inte författaren av Bilaga K6 ”Jan Pröjts utlåtande groddjur” klart för sig hur omfattande denna verkligen är. Här sker den på bred front och vårt förslag innebär avsevärda förbättringar för groddjuren på Flommen och S. Bakdjupet samt Mellerstan. Vallarna utgår inget hinder för groddjuren men plastsponten gör att djuren får röra sig långa sträckor längs dessa och då utsätts för predation i högre grad än vid vandringarna idag.

Nedan följer våra synpunkter på specifika sträckningar av översvämningsskyddet

Norra Höllviken

Det naturliga vore att höja väg 100. Vi anser att detta bör utredas vidare. Att höja gc-stigen som alternativ kan godkännas om det inte är rimligt (t ex ur ett kostnadsperspektiv) att höja befintlig väg.

Norra Ljunghusen

Vi föreslår att skyddet dras längs väg 100 och inte genom en höjning av banvallen. Det finns redan en vall söder om väg 100 som kan användas som del av detta skydd. Enligt FNF bör inte Norra Ljungskogen med sina rika naturvärden bebyggas, därför behövs heller inget översvämningsskydd runt området.

Skanörs Ljungs östra sida

Söderut längs Skanörs Ljungs östra sida kan möjligheten att bygga en tångvall utredas. Denna kan ev förstärkas med kärna av hårt material. Dock kommer här troligen inte att bli någon större vågpåverkan.

Södra Ljunghusen

Ok att befintlig gc-väg höjs. Se rubriken ”partier med befintliga klitter” ovan vad gäller denna del av skyddet. Försiktighet krävs vid de ängsnycklar som växer vid sydvästra kanalarmen.

Södra Höllviken

Se rubriken ”partier med befintliga klitter” ovan vad gäller denna del av skyddet.

Kämpinge

Utred möjlighet att förstärka och höja dynerna i Kämpinge samt komplettera med strandfodring. Detta för att spara hedblomster som växer i området där vallen planeras.

Falsterbo – Lv4

Dragningen kommer att innebära fragmentering av Natura 2000-området, men den föreslagna placeringen är troligen det bästa alternativet i detta område. En alternativ dragning vore att följa Ammebrovägen norr om Lv4 för att sedan vika söderut längs vägen öster om Strandbadsområdet.

Falsterbo – Skanörs Ljung

Dragningen av en vall längs Strandbadsvägen i västra delen av Skanörs Ljung påverkar landskapsbilden samt natur- och kulturmiljön mycket negativt. Därför föreslår FNF en höjning av befintlig väg som alternativt utförande vilket inte skulle påverka det känsliga kulturlandskapet på samma sätt.

Skanör - Storevångsvägen

Längs Storevångsvägen norr om Nyvångsvägen föreslår vi en alternativ dragning väster om vägen för att bevara de öppna vyerna alternativt en höjning av vägen.

Skanör – Knävången

Knävången norr om Skanör har ett stort kulturmiljövärde genom sin öppenhet och genom att området i hög grad undgått bebyggelseexpansionen efter laga skiftet. Då hägnadsvallarna kring denna vång dessutom i hög grad är bevarad, utgör Skanörs Knävång en av få platser i södra Skåne där man ännu idag kan få en god uppfattning om hur det närmast bebyggelselösa odlingslandskapet kring bytomterna såg ut före 1800-talets skiften.

FNF motsätter sig den föreslagna dragningen av vall tvärs över den bevarade södra delen av Knävången då den skulle påverka kulturmiljön på ett alltför negativt sätt.

Som alternativ föreslår vi att en ny vall byggs som tångvall med följande dragning: Först längs Båtmansvägens norra del (norr om reningsverket), sedan vidare längs Knävångsgatan fram till nummer 17 (alternativt västerut från Båtmansvägen genom påbyggnad av befintlig tångvall och sedan norrut mot Knävångsgatan 17). Därefter norrut runt denna tomt och direkt västerut så nära tomt nummer 15B som möjligt, alternativt att denna tomt lämnas utanför skyddet. Vallen bör under inga omständigheter gå runtom Skanör 11:68. Därefter kan vallen löpa direkt norr om tomterna längs Knävångsgatan.

Skanör – mot Bakdjupet

Vi föreslår att muren längs stigen i Flommens naturreservat varieras och anpassas efter respektive fastighet. Då följer man delvis traditionen av idag. Det kan handla om höjd, färg, material etc. Allt för att undvika känslan av en flera kilometer lång enformig mur av kolossalformat. Det är viktigt att

bibehålla möjligheten till friluftsliv genom fria passager i öst-västlig riktning. Undersök gärna möjligheten att bygga tångvallar vid öppningarna med passager över.

Skånör-Falsterbo – banvallen/Flommens naturreservat

Vi ser inga problem med att höja banvallen längs denna sträcka. Här är det också rimligt att man även fortsättningsvis har en stig på toppen.

Falsterbo – mot Falsterbo golfklubb/Flommens naturreservat

När det kommer till sträckan söderut från förlängningen av Fädriften föreslår vi att man använder befintlig tångvall som en del av översvämningsskyddet. I skötsel föreskrifterna för Flommens naturreservat står som följer i paragraf 1.3.5: ”Av särskild betydelse är att befintliga tångvallar så långt möjligt restaureras och underhålls. Detta bör ske på traditionellt vis, dvs genom påbyggnad av vallarna med grästorv och bandtång.”

Detta har FNF diskuterat med representanter för länsstyrelsen i samband med möte med skötselrådet för Flommens naturreservat och fått en initial positiv respons. Innan torvtäkt inleds skall anvisning av täktområde lämnas av länsstyrelsen.

En sådan vall kan bli en viktig turistattraktion i Falsterbo då den knyter an till en nästan 1000-årig kulturhistorisk tradition,

Den plast- eller metalmur som nu föreslås skulle vara förödande för natur- och kulturmiljön i området. Spontade murar i plast är miljöförstöring eftersom dessa bryts ner av sol, syre och värme samt kyla och bildar då nanopartiklar till miljön. Plaster är inte speciellt hållbara i miljön. Spontning i metall är hållbarare, men av ger järnoxider till miljön, vilket spelar en roll för en hel rad organismer från bakterier till högre växter. För att minska miljöpåverkan skall sponten oberoende av vilket material bakas in i en vall med ringa syretillförsel och ingen påverkan av sol och tämligen konstanta temperaturförhållanden.

Falsterbo – sydväst

Vi föreslår att man utreder en alternativ dragning vid Falsterbo golfklubb för att minimera påverkan på naturmiljön i området. Istället för att som idag låta en vall följa tomtgränserna i söder föreslår vi att man tittar på en möjlighet att följa parkeringen på Falsterbo golfklubb och sedan runt klubbhuset ner mot dynerna.

Falsterbo – klitter i söder

Se rubriken ”partier med befintliga klitter” ovan vad gäller denna del av skyddet.

Alternativ dragning runt södra Flommen

Vi föreslår också att kommunen gör en utredning av ett alternativt yttre skydd runt de södra delarna av Flommen. Detta skulle lämna den viktiga natur- och kulturmiljön i östra delarna av södra Flommen orörd.

Måkläppens revel växer norrut och beräknas nå Skanörs hamn inom ett antal år. Detta bidrar till att marken utanför befintliga klitter byggs på efterhand. Överspolningsrisken och krafterna i vågor har därför minskat. Ett yttre skydd följer därför mer naturligt hur naturen själv löpande påverkar och förändrar området.

Detta yttre västra skydd skulle då ansluta till skyddet vid klitterna i söder, fortsätta runt Ule Nabbe och därefter norrut längs de befintliga klitterna i väster. Detta västra skydd kan då antingen gå in vid södra delen av Flommens golfklubb för att sedan ansluta till befintlig gammal banvall, alternativt fortsätta ända upp till Skanörs hamn. Förstärkningar av klitter och höjning av mark skulle då bli behöva ske längst i söder vid Ule Nabbe, de lägre delarna väster och sydväst om Falsterbo fyr samt vid Slusan.

Falsterbo 2019-07-08

För Falsterbonäsets Naturvårdsförening

David Carlson / ordförande

Falsterbonäsets Naturvårdsförening, Box 32, 239 21 Skanör

www.falsterbonaset.se